

Bijlagenboek 8.18

Plan van aanpak compensatie Weidevogelleefgebieden

Projectomschrijving	Versterking Markermeerdijken		
Documentnummer	AMMD-003024 (17.117242)		
Verantwoordelijk cluster	Planproces en Vergunningen		
Werkpakket	Ecologie		
Object	Bijlage 8.18		
Versienummer	2.0	Versiedatum	Juli 2017

Versterking Markermeerdijken Plan van aanpak compensatie weidevogels

Versterking Markermeerdijken Plan van aanpak compensatie weidevogels

Dit plan is opgesteld naar aanleiding van de compensatie maatregelen ten behoeve van weidevogels voor de versterking van de Markermeerdijken

Purmerend, 10 februari 2017

Martine Bijman
Haije Valkema
Water, Land & Dijken

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
	Aanleiding	6
	Opdrachtformulering en visie op de opdracht	7
	Leeswijzer	8
2	Zoekgebieden Weidevogelcompensatie	9
	Selectie van de zoekgebieden	9
	2.1 Gebiedsbeschrijving polder Zeevang en Beetskoog	9
	2.3 Polder Katwoude	10
	2.4 Marken	10
	2.5 Waterland Oost	10
3	Aanpak	11
4	Maatregelen ter verbetering broedgebieden	12
	4.1 Verbeteren kruidenrijkdom	12
	Activiteit: Kruidenrijk grasland inzaaien	12
	4.2 Verbeteren waterhuishouding	13
	Activiteit 1: Verhoging van waterpeil tijdens het broedseizoen en aanleg plasdras	13
	Activiteit 2: Verflauwen van sloottalud	14
	4.3 Verbeteren openheid	14
	Activiteit: kappen van bosjes	14
	Activiteit: maaien van rietkragen	15
	4.4 Voeren verantwoord predatiebeheer	15
	Activiteit: Plaatsen vossenraster	15
	4.5 Weidevogelboerderijen	16
	Activiteit: selecteren bedrijven	16
5	Effecten en Samenhang	17
	5.1 effecten maatregelen	17
	5.2 Samenhang	17
	Nulmeting	17
	Inrichting en beheer	17
	Monitoring	18
6	Organisatie & Samenwerking	18
	6.1 Borging uitvoering	18
7	Planning	19
8	Begroting	20

Bijlage 1 Financiële onderbouwing	22
Bijlage 2 Te compenseren gebieden	23
Bijlage 3 Topografische kaarten met beheerpakketten agrarisch natuurbeheer	27
Bijlage 4 Beheervoorwaarden pakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	30
Weidevogelgrasland met rustperiode.....	30
Legselbeheer	30
Kruidenrijk grasland met rustperiode	31
Extensief beweid grasland.....	31
Plas dras.....	31
Verhoogd waterpeil.....	32
Botanisch waardevol hooiland	32
Ruige mest.....	32
Bijlage 5 Resultaten grutto- en tureluurtelling 2016	33

1 Inleiding

Aanleiding

In het kader van het behoud van veilige dijken zal een versterking van de Markermeerdijken plaatsvinden. Hoogheemraadschap Hollandsnoorderkwartier versterkt ruim 33 kilometer Markermeerdijken tussen Hoorn en Durgerdam. De werkzaamheden behorende bij deze versterking brengen verlies van weidevogelleefgebieden of natuurtypen die het behoud van weidevogels tot doel hebben, met zich mee. Om deze reden moet compensatie van weidevogelleefgebied worden uitgevoerd. Deze compensatieplicht is vastgesteld in de Provinciale Ruimtelijke Verordening en de Uitvoeringsregeling natuurcompensatie.

De Alliantie Markermeerdijken (AMMD) heeft Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken (WLD) opdracht gegeven voor het opstellen van een weidevogel compensatieplan.

Water, Land & Dijken is een agrarisch collectief dat samen met haar leden streeft naar een meerwaarde voor natuur en landschap in samenhang met agrarisch ondernemerschap. In het werkgebied Laag-Holland betekent dit het behoud van een karakteristiek open veenweide gebied met bijbehorende weidevogels. Om dit te realiseren wordt agrarisch en particulier natuurbeheer uitgevoerd door circa 500 agrarische leden.

Voor het betrokken gebied is berekend dat een totale omvang van 73,3 hectare moet worden gerealiseerd voor de weidevogelcompensatie. Hierbij is de voorkeur om deze compensatie maatregelen uit te voeren in de omgeving van de dijkversterking. In totaal is hiervoor € 1.311.151,- beschikbaar. Als onderdeel van de compensatie zal AMMD een perceel van 11,4 hectare aanschaffen en omvormen van landbouw naar natuur waardoor er € 718.502,- overblijft voor de maatregelen uit dit plan. Zie voor een financiële onderbouwing bijlage 1.

Overzichtskartaal gebieden rondom Markermeerdijken waar compensatiemaatregelen genomen worden. Zie voor te compenseren gebieden bijlage 2.

Opdrachtformulering en visie op de opdracht

De compensatie vindt plaats ter versterking van bestaand weidevogelleefgebied, er vinden kwaliteitsverbeterende maatregelen plaats, aanvullend op bestaand beheer. Met de maatregelen richten we ons op de weidevogelsoorten grutto, tureluur en Kievit. Het streven is een hoogwaardig weidevogelgebied te realiseren met een mozaïek van maatregelen passend binnen de agrarische bedrijfsvoering en het landschap. We willen hiermee de weidevogelstand in de te compenseren gebieden verhogen.

De uitwerking van de opdracht omvat een rapportage in de vorm van een plan van aanpak ten gunste van compensatie weidevogelleefgebied. In deze rapportage zijn de volgende maatregelen opgenomen:

- Inzaaien 30 ha kruidenrijk mengsel;
- Verflauwen 10 km talud;
- Verwijderen 2500 m² boomopslag;
- Verwijderen 20 km rietopslag;
- Verhoging waterpeil over 10 ha;
- Aanleg 14 ha plas dras;
- Afrastering van 200 ha met vossenraster;
- Werving 2 weidevogelboerderijen;
- Organiseren 7 workshops.

Naar aanleiding van deze rapportage is een realistisch beeld geschetst van de mogelijkheden. Daarnaast is de waarborging van het uitvoeren van de maatregelen helder geformuleerd, dit leidt tot een duidelijk beeld over de invulling, omvang, aanpak, organisatie en kosten van de compensatiemaatregelen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de zoekgebieden behandeld met de huidige beheermaatregelen en de dichtheid van de broedende weidevogels. In hoofdstuk 3 zijn de compensatie maatregelen beschreven. In hoofdstuk 4 zal het fysieke resultaat (uitgedrukt in oppervlaktes per maatregelen) en de toetsbare doelstellingen worden beschreven. Vervolgens komt in hoofdstuk 5 de aanpak en de organisatie aan bod. In hoofdstuk 6 is een planning opgenomen en de begroting wordt weergegeven in hoofdstuk 7.

2 Zoekgebieden Weidevogelcompensatie

Selectie van de zoekgebieden

Het beschermen van dieren en planten gebeurt om ecologische, economische en ethische redenen. De diversiteit van dier- en plantensoorten verhoogt de spankracht en de levensvatbaarheid van de natuur zelf. Provincie Noord-Holland hecht veel belang aan de bescherming en ontwikkeling van de Noord-Hollandse natuur en het landschap. Zij zien het als een van hun kerntaken.

Aangezien de provincie verantwoordelijk is voor de sturing op, en medefinanciering van adequaat natuur- en landschapsbeheer, stelt provincie de kaders voor de uitvoering hiervan.

Om deze reden is in het Natuurbeheerplan aangegeven waar welke natuur aanwezig is en welke doelen er gelden.

De Provinciale Ruimtelijke Verordening vormt de basis voor de begrenzing van de natuurgebieden. Op kaart staan de gebieden waar beheervergoeding mogelijk is voor (agrarisch) natuurbeheer weergegeven, de zogenaamde weidevogelleefgebieden.

Om deze gebieden te kunnen benoemen heeft Alterra opdracht gekregen voor de uitvoering van een onderzoek naar kansrijke gebieden. Zij hebben zich hierbij gericht op abiotische condities als bijvoorbeeld waterstand, landschappelijke openheid en geluidsverstoring.

Binnen het zoekgebied is 93 % aangewezen als weidevogelleefgebied.

De geselecteerde zoekgebieden binnen het weidevogel compensatieplan zijn gekozen op basis van de volgende criteria:

- Binnen het werkgebied van Collectief Water, Land & Dijken;
- Begrensd als weidevogelleefgebied;
- Gelegen binnen een straal van 6 kilometer van de Markermeerdijken.

Op basis van de deze criteria zijn vier gebieden geselecteerd, gelegen in de directe omgeving van de Markermeerdijken.

De volgende gebieden worden beoogd voor de uitvoering van de compensatiemaatregelen;

- Polder Zeevang en Beetskoog (totale omvang gebied 4.100 hectare);
- Polder Katwoude (totale omvang gebied 900 hectare);
- Marken (totale omvang gebied 280 hectare);
- Waterland Oost (totale omvang gebied 6.000 hectare).

Zie topografische kaart, omschrijving beheervoorwaarden en tabel in de bijlagen voor het aanwezige agrarisch natuurbeheer (bijlage 3), de pakketomschrijvingen (bijlage 4) en de weidevogelterritoria (bijlage 5).

2.1 Gebiedsbeschrijving polder Zeevang en Beetskoog

Polder Zeevang en Beetskoog zijn graslandpolders van samen 4.100 ha groot. In de polders vindt men kruidenrijk en vochtig weidevogelgrasland, vochtig schraalland en rietlandjes met veenmosrietland.

Beide gebieden zijn voorzien van een open polderlandschap.

Langs de Markermeerdijk liggen doorbraken met riet en moeras. Aan de Gouw zijn enkele rietlandjes gelegen.

De monitoringsgegevens tonen een gruttopopulatie van gemiddeld 364 territoria in 2016.

2.3 Polder Katwoude

Polder Katwoude is een graslandgebied van 900 ha met kruidenrijk en vochtig weidevogelgrasland. Langs de boezemwateren en de dijkdoorbraken langs de Markermeerdijk ligt rietmoeras en veenmosrietland. In 2016 kwamen hier 4 gruttoparen voor.

2.4 Marken

Marken is een kleipolder van 280 ha in een open weidelandschap. In 2007 is de 'Stichting veehouder op Marken' opgericht met als doel de beheersituatie op het voormalige eiland te verbeteren. Hiervoor is een melkveehouder aangetrokken welke zijn bedrijfsvoering moet richten op de weidevogels, en met succes. De weidevogelstand is sinds de oprichting van dit melkveebedrijf in 2009 alleen maar gestegen. In 2016 lag het gemiddeld aantal gruttobroedparen op 99.

2.5 Waterland Oost

Waterland Oost is een graslandgebied van 6.000 ha groot met in 2016 gemiddeld 292 gruttoterritoria. De polder is doorsneden met brede waterlopen; Aaën en Dieën, met brede rietkragen en veenmosrietland. Daarnaast komt er afwisselend weidevogel- en kruidenrijk grasland en vochtig schraalland voor.

3 Aanpak

De AMMD heeft gebieden geselecteerd waar compensatie maatregelen genomen dienen te worden. Deze gebieden zijn bepaald aan de hand van compensatievoorschriften van Provincie Noord-Holland. De ADDM wil compensatie maatregelen hebben uitgevoerd in de geselecteerde gebieden. In deze rapportage werken wij de uitvoering van de compensatie verder uit.

Voor de compensatie is het volgende nodig:

- Set van maatregelen welke kunnen worden ingezet ter verbetering van het weidevogelbiotoop. Deze maatregelen staan beschreven in hoofdstuk 4, 'Maatregelen ter verbetering broedgebieden'.
- Selectie van geschikte locaties binnen geselecteerde gebieden. Water, Land & Dijken is reeds 20 jaar geleden opgericht en heeft in die periode flinke gebiedskennis opgedaan. Met deze kennis zullen potentiële locaties worden vastgesteld waar maatregelen ten gunste van de compensatie kunnen worden toegepast. WLD stelt een veldmedewerker aan voor het wegzetten van de maatregelen. Deze zal grondgebruikers in het geselecteerde gebied gericht benaderen. Direct nadat WLD opdracht heeft gekregen voor de uitvoering van het compensatieplan, zullen we starten met het selecteren van locaties en het werven van grondeigenaren. Met hen worden voorlopige overeenkomsten gesloten.
- Alle gemaakte afspraken worden verwerkt in een compensatieplan welke eind juli 2017 wordt opgeleverd aan de AMMD. In het compensatieplan worden de maatregelen omschreven en op kaart weergegeven. In verband met het korte tijdsbestek en de ongunstige periode (boeren zijn druk met landwerk) voor het wegzetten van de maatregelen, zullen we begin juni 2017 een tussentijdse rapportage opleveren. Hierin wordt de stand van zaken en een evaluatie van de haalbaarheid van het wegzetten van maatregelen weergegeven.
- Na goedkeuring van het Weidevogel compensatieplan gaan we over tot uitvoering van de inrichtingsmaatregelen en beheer. De voorlopige overeenkomsten worden definitief gemaakt. De verwachting is dat we kunnen starten met de inrichting in september 2017, de meeste inrichtingsmaatregelen worden zo snel mogelijk uitgevoerd. Echter, in verband met weersomstandigheden en seizoenen is uitloopmogelijkheid noodzakelijk. Voor sommige maatregelen geldt dat percelen na inrichting beheert moeten worden, dit beheer wordt direct na inrichting geregeld.
- WLD zal tot en met 2019 jaarlijks in januari een rapportage opleveren met hierin een uiteenzetting van de huidige stand van zaken. Op 1 september 2020 leveren wij een eindrapportage op.

Zie voor een planning van de uitvoering van het Plan van aanpak en het Weidevogelcompensatie plan hoofdstuk 7.

4 Maatregelen ter verbetering broedgebieden

De beoogde maatregelen ter compensatie zijn opgedeeld in vijf categorieën:

- Kruidenrijkdom;
- Waterhuishouding;
- Openheid;
- Voeren van verantwoord predatiebeheer;
- Weidevogelboerderijen.

Per categorie wordt een korte probleemschets gemaakt om de achtergrond van de maatregelen toe te lichten. In een stappenplan wordt per maatregel op de hoofdlijnen toegelicht hoe deze maatregelen worden uitgevoerd. Om verbeteringen voor weidevogels te realiseren zal er enerzijds een eenmalige ingreep worden toegepast en anderzijds zullen jaarlijks een herhaling van beheeringrepen nodig zijn. bij de verschillende maatregelen staat de te realiseren omvang vermeld. Deze omvang is een streven welke we op basis van de ervaring van WLD hebben bepaald. Hierbij is rekening gehouden met factoren als wat is realiseerbaar en wat is ideaal.

4.1 Verbeteren kruidenrijkdom

Probleemschets:

Weidevogels hebben baat bij een open kruidenrijke vegetatie met veel afwisseling tussen soorten bloemen en grassen. Dit zorgt voor een toename in de kwaliteit van insecten en de voedselbeschikbaarheid. Dit is belangrijk voor het opgroeien van weidevogelkuikens. Des te meer kruidenrijke vegetaties voorkomen in een gebied, des te beter.

Activiteit: Kruidenrijk grasland inzaaien

Op de verbeterpunten wordt de volgende activiteit ondernomen:

Inzaaien 30 ha met kruidenrijk mengsel.

Met deze maatregel gaan we grasland opnieuw inzaaien met een samengesteld kruidenmengsel voor weidevogels, het 'weidevogel-grutto-mengsel'. Dit mengsel is samengesteld uit diverse inheemse plantensoorten die van oudsher in de weidevogelbiotoop thuis horen.

De samenstelling van het mengsel is als volgt:

Soort	Latijnse naam	Kleur
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>	Wit
Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>	Groen/roodachtig
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	Zwart/bruin
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	Geel
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	Wit
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	Rood
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>	Geel
Echte koekoeksbloem	<i>Lychnis flos cuculi</i>	Roze
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	Lila

Gemengd met weidegrassen

Bij het toepassen van deze maatregel hanteren we een stappenplan.

Stap 1: Met de gebiedskennis van Water, Land & Dijken potentiële locaties vaststellen waar de maatregel kan worden toepast. Op basis van broedvogels en input van veldmedewerkers. Voor de selectie van deze locatie zullen we de volgende criteria hanteren:

- Aanwezigheid van broedende grutto's/tureluurs op een perceel of een nabij gelegen perceel is een pré (maatregel moet kansrijk zijn);
- Er moet een significante verbetering plaats vinden, bij voorkeur kruidenarme percelen opnieuw inzaaien;
- Positieve instelling van betrokken agrariër.

Stap 2. We wijzen de maatregelen toe op de meest kansrijke locaties.

Stap 3: Vervolgens zullen we samen met de deelnemende agrariërs aan het agrarisch natuurbeheer in gesprek gaan en tasten we de betrokkenheid en haalbaarheid af. We zetten op een rijtje waar we de maatregelen kunnen afzetten.

Stap 4: We begeleiden en adviseren de agrariërs en zijn verantwoordelijk voor het proces. Externe partijen voeren de werkzaamheden uit.

Stap 5: Om behoud van het kruidenrijk grasland te garanderen worden er tevens beheerafspraken gemaakt.

4.2 Verbeteren waterhuishouding

Probleemschets:

Weidevogels hebben een voorkeur voor natte en drassige omstandigheden. Dit zorgt ervoor dat ze wormen en emelten in de bodem makkelijker kunnen vinden. Daarnaast hebben kruidenrijke graslanden (vorige paragraaf) en vochtige bodems een directe relatie; ze versterken elkaar. Van oorsprong was het moeilijk om lager gelegen graslanden te ontwateren, hierdoor was kruidenrijk en nat grasland vanzelfsprekend. Met de huidige technologie en waterhuishouding is het veel makkelijker geworden om grasland droog te houden. Dit zorgt voor een hogere productie van gras en daarnaast is grasland makkelijker te bewerken met machines. Door verdroging wordt met name tijdens langdurige droge periodes de bodem te hard. Hierdoor kunnen weidevogels niet meer in de grond zoeken naar voedsel. Daarnaast groeit het gras sneller en beter waardoor kruiden minder kans hebben zich te ontwikkelen, het resulteert in percelen die vroeg worden gemaaid (waardoor kuikens en nesten kunnen sneuvelen) met minder insecten.

Activiteit 1: Verhoging van waterpeil tijdens het broedseizoen en aanleg plasdras

Op de verbeterpunten worden de volgende activiteiten ondernomen:

- 10 hectare waterpeil verhogen.

Voor dit punt gaan we op zoek naar mogelijkheden voor permanente, tijdelijke en/of lokale peilverhoging en meer plasdras. Hierbij hanteren we een stappenplan:

Stap 1. Met de gebiedskennis van Water, Land & Dijken zetten we de potentiële sloten, deelgebieden en laagtes op kaart die geschikt zouden zijn om het waterpeil te verhogen. Voor de selectie hanteren we de volgende criteria:

- Effectief voor weidevogels;
- Beperkte tot geen (of zelfs gunstige?) consequenties voor grasproductie;
- Positieve instelling betrokken agrariër.

Stap 2. We wijzen de maatregelen toe op de meest kansrijke locaties.

Stap 3: Vervolgens gaan we in gesprek met de betrokken boeren en tasten we de haalbaarheid af. We zetten op een rijtje wat er nodig is (kunstwerk nodig? Is een pompinstallatie nodig? Vergoeding?).

Stap 4: We begeleiden en adviseren de agrariërs en zijn verantwoordelijk voor het proces. Externe partijen voeren de inrichtingswerkzaamheden uit.

Activiteit 2: Verflauwen van sloottalud

Op de verbeterpunten worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Sloottalud verflauwen over 10 kilometer en opnieuw inzaaien.

Hiermee zal worden gestreefd naar een betere verbinding tussen sloten en grasland. Dit leidt tot een betere voedselbeschikbaarheid voor kuikens. Hierbij hanteren we een stappenplan.

Stap 1. Er zal een inventarisatie plaatsvinden door Water, Land & Dijken naar de mogelijkheid voor het verflauwen van slootkanten (talud). We hanteren de volgende criteria voor de selectie:

- Voorkeur om deze maatregel uit te voeren in combinatie met verhoging van het waterpeil en kruidenrijk grasland;
- Kansrijke percelen waar weidevogels aanwezig zijn;
- Barrières voor weidevogelkuikens verbeteren en connectiviteit van percelen vergroten.

Stap 2. We wijzen de maatregelen toe op de meest kansrijke locaties.

Stap 3: Vervolgens gaan we in gesprek met de betrokken boeren en tasten we de haalbaarheid af. We zetten op een rijtje wat er nodig is (kunstwerk nodig? Is een pompinstallatie nodig? Vergoeding?).

Stap 4: We begeleiden en adviseren de agrariërs en zijn verantwoordelijk voor het proces. Externe partijen voeren de inrichtingswerkzaamheden uit.

4.3 Verbeteren openheid

Probleemschets:

In de open veenweidegebieden is de ‘verdichting’ van het landschap verstorend voor weidevogels. In de van oorsprong zeer open landschappen staan tegenwoordig meer bosjes en ruige rietkragen. Weidevogels houden juist van de openheid van broedgebieden. In bosjes en rietkragen kunnen predatoren zich ophouden wat juist ongewenst is binnen weidevogel gebieden. Vaak zijn deze ruige plekken door gebrek aan beheer spontaan gegroeid.

Activiteit: kappen van bosjes

Op de verbeterpunten wordt de volgende activiteit ondernomen:

- Verwijderen van 2.500 m² aan boomopslag.

De ongewenste bosjes verruigde 'overhoekjes' worden in kaart gebracht. Veldcoördinatoren en vrijwilligers benaderen de eigenaren hierover. Tevens kunnen eigenaren van bosjes en 'overhoekjes' zich zelf bij Water, Land & Dijken melden voor het verwijderen van de bosjes. De kosten hiervoor worden gedekt. Water, Land & Dijken ondersteunt eigenaren bij het aanvragen van de nodige vergunningen hiervoor.

Activiteit: maaien van rietkragen

Op de verbeterpunten wordt de volgende activiteit ondernomen:

Rietkragen die in weidevogelleefgebieden, waar het primair gaat over weidevogels die baat hebben bij openheid, de openheid verminderen moeten jaarlijks gemaaid worden. Eigenaren kunnen bij Water, Land & Dijken aangeven dat zij deze actief willen beheren. Ook kunnen vrijwilligers en veldmedewerkers de eigenaren hierover benaderen. Voor het uitvoeren van het maaien willen wij de kosten dekken.

Het streven is 20 kilometer aan rietopslag te verwijderen.

4.4 Voeren verantwoord predatiebeheer

Probleemschets:

Ondanks vele inspanningen en een zeer geschikt broedgebied kunnen externe invloeden het weidevogelbeheer negatief beïnvloeden. De invloed van natuurlijke vijanden (predatoren) kan voor weidevogelpopulaties fataal zijn. Predatie hoort bij het natuurlijke systeem maar doordat het niet goed gaat met de weidevogelstand is minder invloed hiervan gewenst. Daarnaast is door de nabijheid van steden de invloed van vossen onnatuurlijk groot. Dit is een bedreiging voor de weidevogels in de gebieden rond de Markermeerdijken. Het aanpakken van predatie is vaak een gevoelig onderwerp. Een juiste aanpak en dit goed kunnen onderbouwen en uitleggen is daarbij belangrijk. Een geschikte maatregel voor het beperken van vossenpredatie is de aanleg van vossenrasters.

Activiteit: Plaatsen vossenraster

Op de verbeterpunten wordt de volgende activiteit ondernomen:

Kleine weidevogelenclaves met een invloed van vossenpredatie gaan we uit rasteren.

Door drie a vier stroomdraden tijdens het broedseizoen om een gebied te zetten en deze onderhouden. Hiermee kunnen we zo'n 200 hectare veilig stellen voor de vos. Er wordt een stappenplan gehanteerd.

Stap 1: geschikte locaties bepalen. Dit kan op basis van ervaringen van veldcoördinatoren, vrijwilligers en boeren en in overleg met wild beheerseenheden. Voor de selectie van deze locatie zijn de volgende criteria belangrijk:

- Het gebied moet geschikt zijn om uit te rasteren. Dit komt neer op een aaneengesloten gebied tot 50 ha. waar de grondeigenaren allemaal willen meewerken;
- Betrokken vrijwilligers en/of boeren. Om tijdens het seizoen controles en onderhoud uit te voeren.

Stap 2: Een groep betrokkenen mobiliseren onder begeleiding van een veldmedewerker van Water, Land & Dijken. Na aanschaf van de materialen zal deze groep de aanleg en het onderhoud bijhouden.

4.5 Weidevogelboerderijen

Probleemschets

Een economisch gezond boerenbedrijf combineren met de zorg voor weidevogels en het landschap is in de tijd van schaalvergroting in de agrarische sector niet eenvoudig. Regelingen voor weidevogelbeheer bieden niet de garantie die agrariërs zouden willen om een duurzame bedrijfsvoering te kunnen opbouwen.

Het afsluiten van een langdurige beheerovereenkomst is hierin een uitkomst. Hiermee wordt de garantie geboden voor goed weidevogelbiotoop over lange periode waardoor de populatie zich succesvol kan voortplanten. Tevens heeft de agrariër de mogelijkheid zich te onderscheiden in de bedrijfsvoering. Het biedt kansen om een product, afkomstig van het agrarische bedrijf, op waarde te brengen door het te vermarkten als bijvoorbeeld weidevogelmelk of -kaas.

Op de weidevogelboerderij krijgt de natuur voorrang. Weidevogels, vlinders, kikkers en andere dieren zijn even belangrijk als koeien.

Activiteit: selecteren bedrijven

Binnen de gebieden welke vallen onder het Natuurcompensatieplan weidevogels worden weidevogelboerderijen opgericht. Deze bedrijven ontvangen geen beheervergoeding voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Met de bedrijfsvoering van deze bedrijven richt men zich volledig op weidevogels. De weidevogelboerderijen dienen als voorbeeld voor andere agrarische bedrijven die hun bedrijfsvoering volledig op weidevogelbeheer willen richten. Men ontvangt een beheervergoeding gedurende een periode van 15 jaar.

Stap 1: er worden twee veehouders geselecteerd die een weidevogelboerderij gaan opzetten. Tijdens de selectie wordt rekening gehouden met de volgende punten:

- Bedrijf ligt binnen begrenzing gebied;
- Bedrijf ligt binnen begrenzing open grasland;
- Percelen zijn in potentie geschikt voor weidevogels;
- Er wordt jaarlijks een inrichtingsplan gemaakt;
- Op minimaal 30 % van de totale bedrijfsoppervlakte wordt zwaar beheer toegepast;
- De beheervergoeding wordt uitgekeerd over de oppervlakte zwaar beheer;
- De beheervergoeding wordt uitgekeerd voor een periode van 15 jaar;
- Beheerregisseur begeleidt de agrariër bij de uitvoering van beheer;
- Er vindt jaarlijks monitoring en evaluatie plaats.

5 Effecten en Samenhang

In het vorige hoofdstuk zijn de beoogde maatregelen voor de compensatie beschreven. Er moet benadrukt worden dat de maatregelen raakvlakken met elkaar hebben. Met name kruidenrijkdom en hoge waterpeilen hangen samen. Bij de uitvoeringen van de maatregelen zal hier rekening mee worden gehouden. Dit zal leiden tot plannen die voor een polder of een individuele agrariër op elkaar aansluiten.

5.1 effecten maatregelen

De maatregelen zullen leiden tot de volgende effecten:

- Duurzaam beheer voor weidevogels;
- Meer kruidenrijkdom;
- Betere connectiviteit tussen percelen waardoor kuikens zich makkelijker kunnen verplaatsen;
- Hogere waterpeilen;
- Meer plasdrasgebieden;
- Betere bescherming van nesten;
- Betere openheid van het gebied, daarmee gecorreleerd een afname van de predatie;
- Op specifieke locaties een afname van predatie door vossen.

De gestelde ambities zijn gebaseerd op onze eigen inschatting. Bij de uitvoering van het project kan de situatie ontstaan dat bepaalde maatregelen onvoldoende draagvlak hebben in het gebied. Dit kan betekenen dat bepaalde maatregelen meer worden ingezet dan beoogd en andere maatregelen minder.

5.2 Samenhang

Nulmeting

In 2016 heeft WLD een telling van grutto- en tureluurbroedparen laten uitvoeren binnen haar volledige werkgebied. Het telgebied is opgedeeld in 70 ecologische eenheden. Deze gebieden zijn zodanig gekozen dat er tijdens de tellingen weinig tot geen uitwisseling is met andere gebieden. De tellingen zijn uitgevoerd volgens vastgestelde richtlijnen. De eerste ronde is uitgevoerd door een ecologisch medewerker in de laatste twee weken van april, de tweede ronde in de laatste week van mei en de eerste week van juni. Deze ronde is zoveel mogelijk in duo's gedaan wat dubbel tellen voorkomt en het maken van een insteek vereenvoudigd, één persoon maakt de insteek, de ander noteert het gedrag.

Bij de uitvoering van het weidevogelcompensatieplan zullen we gebruik maken van de resultaten van deze telling. Vooronderzoek hoeft om deze reden niet plaats te vinden.

Inrichting en beheer

De in het compensatieplan opgenomen maatregelen bestaan uit inrichtings- en beheermaatregelen. De ene maatregel is met een eenmalige ingreep uitgevoerd, andere hebben meerdere keren een beheermaatregel nodig om effectief te kunnen zijn.

Voor de beheermaatregelen wordt een beheervergoeding uitgekeerd. Vanuit het subsidiestelsel voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) bestaat de mogelijkheid om een beheervergoeding uit te keren voor pakketten als Kruidenrijk grasland, Hoog waterpeil en Plas dras. Wanneer agrariërs de maatregel kruidenrijkdom uit dit compensatieplan toepassen, dan zal de beheervergoeding voor instandhouding kruidenrijkgrasland via een andere regeling worden uitgekeerd.

Monitoring

Om de effecten van de maatregelen inzichtelijk te krijgen adviseren wij de uitvoering van monitoring in het totale zoekgebied. De resultaten van de telling welke in 2016 is uitgevoerd kunnen worden gebruikt als nulmeting. In 2017 zullen de meeste maatregelen worden uitgevoerd, waardoor weidevogeltellingen in 2018 en 2020 passend zijn.

6 Organisatie & Samenwerking

Eindverantwoordelijke richting de opdrachtgever is Water, Land & Dijken. WLD verzorgt de projectadministratie en –verantwoording. Er zullen trekkers van de verschillende onderdelen worden benoemd. De trekkers bewaken de voortgang van ieder projectonderdeel, nemen de initiatieven, zijn contactpersoon en zorgen dat hulp wordt ingeroepen als dat nodig is. Een projectleider voor dit project zal worden benoemd.

Op 1 augustus 2017 wordt een compensatieplan aangeboden aan AMMD. In dit plan staan op kaart de locaties vermeld waarvoor afspraken zijn gemaakt ter uitvoering van de compensatiemaatregelen.

Naast de boeren die lid zijn van Water, Land & Dijken zijn er meer partijen in het gebied die gronden beheren. Met name de terrein beherende organisaties zijn hierin een belangrijke vertegenwoordiger. In het beoogde compensatiegebied zijn gronden van Staatsbosbeheer gelegen. We willen graag streven naar een optimale samenwerking met deze partner. Hierover zullen gesprekken plaatsvinden.

6.1 Borging uitvoering

WLD geeft opdracht aan een veldmedewerker om in de periode februari-juli 2017 afspraken te maken met individuele boeren voor de uitvoering van compensatiemaatregelen, hetzij in de vorm van beheer, hetzij in de vorm van inrichting. Hiervoor wordt vooraf beoordeeld welke maatregelen gunstig zijn op welke locatie zodat gericht mensen benaderd kunnen worden.

Tevens wordt er een bericht verzonden aan alle agrarische leden in het beoogde compensatiegebied via de nieuwsbrief van WLD. Hierin staat vermeld dat wij de mogelijkheid hebben tot uitvoering van compensatiemaatregelen, mensen kunnen zich hiervoor wenden tot de vereniging. De veldmedewerker beoordeelt het verzoek van deze mensen op effectiviteit.

In de genoemde periode worden voorlopige overeenkomsten gesloten met de boeren voor toepassing van de compensatiemaatregelen.

Alle te nemen maatregelen worden verwerkt in een uitvoeringsplan welke wordt voorgelegd aan de AMMD en Provincie Noord-Holland. Na goedkeuring van het uitvoeringsplan zorgt WLD voor de daadwerkelijke uitvoering, wij geven opdracht tot uitvoering van de maatregelen aan de opdrachtnemers. De boeren hoeven hier zelf geen actie op te ondernemen, zie voor een planning hoofdstuk 6.

Gedurende de looptijd van het project zorgt WLD voor de organisatie van kennisbijeenkomsten voor boeren die beheer uitvoeren ten gunste van het compensatieproject. Denk hierbij aan workshops beheer ten gunste van kritische weidevogels als grutto en tureluur en beheer en inzet kruidenrijk grasland.

Evalueren en successen vieren is van groot belang om mensen gemotiveerd te krijgen en te houden. Om deze reden kunnen we systematisch monitoren. WLD heeft in 2016 over haar hele werkgebied een nulmeting uitgevoerd om te beoordelen wat de huidige stand is van populatie grutto en tureluur. Deze nulmeting kan als uitgangspunt dienen voor beoordeling van de effecten van de compensatiemaatregelen.

7 Planning

De planning voor het Natuurcompensatieplan weidevogels ziet er als volgt uit

Activiteit	Aanvang / datum	Afronding
Werven boeren en maken afspraken	1 februari 2017	15 juli 2017
Tussentijdse rapportage en evaluatie haalbaarheid wegzetten maatregelen	1 juni 2017	
Opleveren Plan van aanpak	30 juli 2017	
Uitvoering inrichtingsmaatregelen Plan van aanpak *	1 september 2017	1 maart 2020
Uitvoering beheermaatregelen	1 januari 2018	31 december 2033
Tussentijdse rapportage	1 januari 2018 - 2019 - 2020	
Eindrapportage	1 september 2020	

* De meeste inrichtingsmaatregelen zullen zo snel mogelijk worden uitgevoerd, echter, in verband met weersomstandigheden en seizoenen, is uitloopmogelijkheid noodzakelijk

8 Begroting

Maatregelen	Te realiseren	Kosten Inrichting	Kosten Beheer
Kruidenrijk inzaaien	30 hectare	€ 45.000,00	€ -
Verflauwen talud	10 kilometer	€ 80.000,00	€ -
Boomopslag verwijderen	2500 vierkante meter	€ -	€ 28.000,00
Rietopslag verwijderen	20 kilometer	€ -	€ 20.000,00
Verhoging waterpeil (broedseizoen)	10 hectare	€ 80.000,00	€ -
Aanleggen plasdras	14 hectare	€ 63.000,00	
Afrastering vos	200 hectare	€ 5.000,00	€ 15.000,00
Weidevogelboerderij	25 hectare		€ 375.000,00
Workshops	7 stuks	€ 7.000,00	
SUBTOTAAL		€ 280.000,00	€ 438.000,00
<i>Totaal inrichting en beheer</i>			€ 718.000,00
Overhead 15 %			€ 107.700,00
TOTAAL			€ 825.700,00

Toelichting begroting:

De huidige indicatie van de kosten is begroot voor de gestelde ambitie, er is een mogelijkheid dat een bepaalde maatregel niet voldoende draagvlak heeft om af te zetten. Hierdoor zullen andere maatregelen extra worden afgezet.

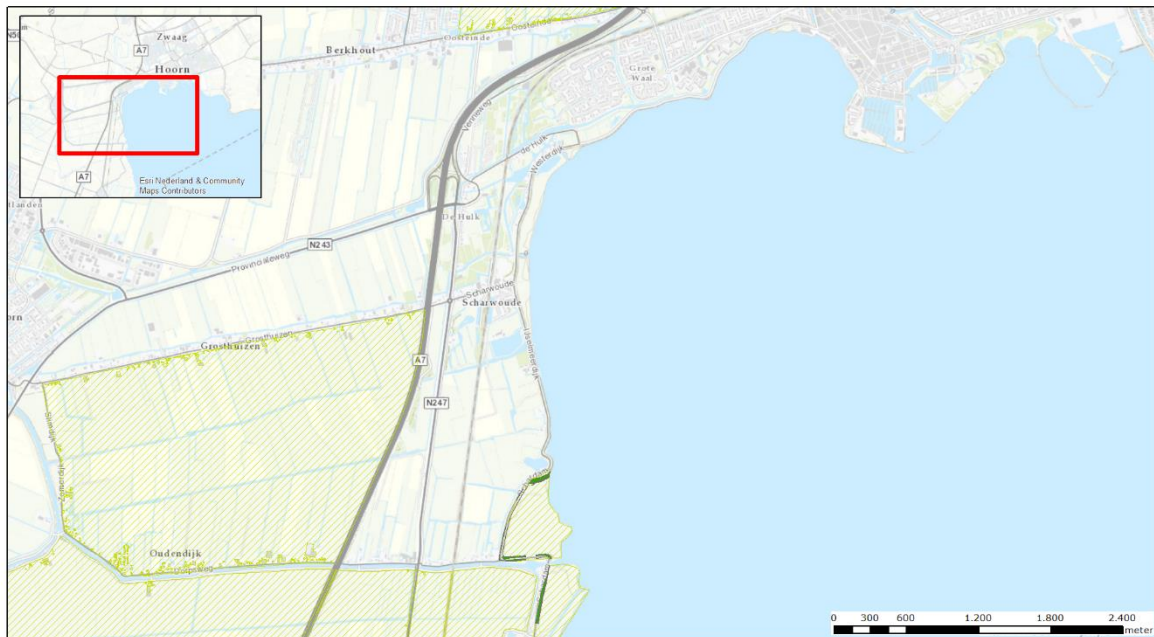
Op dit moment is uitgegaan van 15% organisatie kosten. Deze kosten zullen worden gemaakt voor de organisatie van afzet van maatregelen in het gebied, samenwerking, aanbesteding van aannemers en de controle van de uitgevoerde maatregelen. Deze kosten komen bovenop het beschikbare bedrag voor compensatie.

Alle genoemde bedragen zijn exclusief BTW.

Bijlage 1 Financiële onderbouwing

Onderdeel	Kosten per eenheid	Eenheid	Aantal	Kosten
Ontwikkelingsbeheer	€ 16.209,21	ha	73,3	€ 1.187.626,00
Uitvoeringskosten	20%			€ 237.525,00
Compensatie gemaal Schardam				€ 114.000,00
TOTAAL KOSTEN WEIDVOGELCOMPENSATIE				€ 1.311.151,00
Onderdeel	Kosten per eenheid	Eenheid	Aantal	Kosten
Totaal kosten weidevogelcompensatie				€ 1.311.151,00
Kosten verwerving en inrichting perceel				
Verwerving	Totaal	ha	11	€ 425.000,00
Basisinrichting	€ 15.241,00	ha	11	€ 167.650,00
Totaal aankoop 11 ha				€ 592.650,00
BEDRAG VOOR COMPENSATIEPLAN				€ 718.502,00

Bijlage 2 Te compenseren gebieden

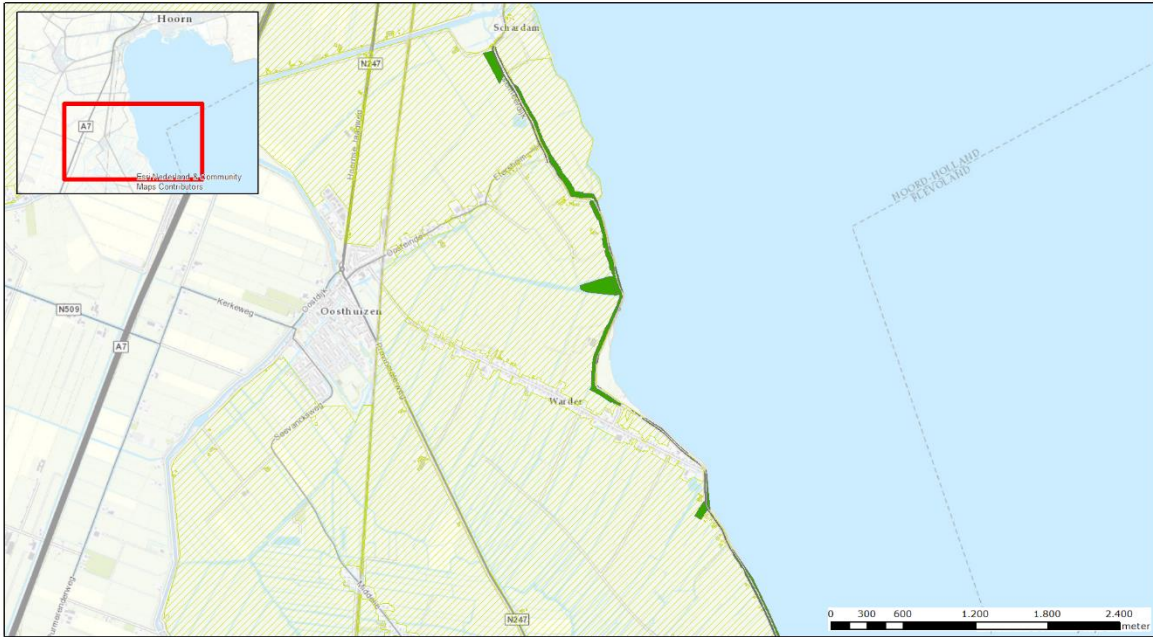
Legenda

 Ruimtebeslag Project Markermeerdijken Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkversterking Hoorn - Durgerdam
tekeningnummer: AHMD_VO_WVLG001
dossiernummer:
status: definitief
versie: 1.0
schaal: 1:24.000
papierformaat: A3
getekend: F. van der Wateren
datum: 10-1-2017

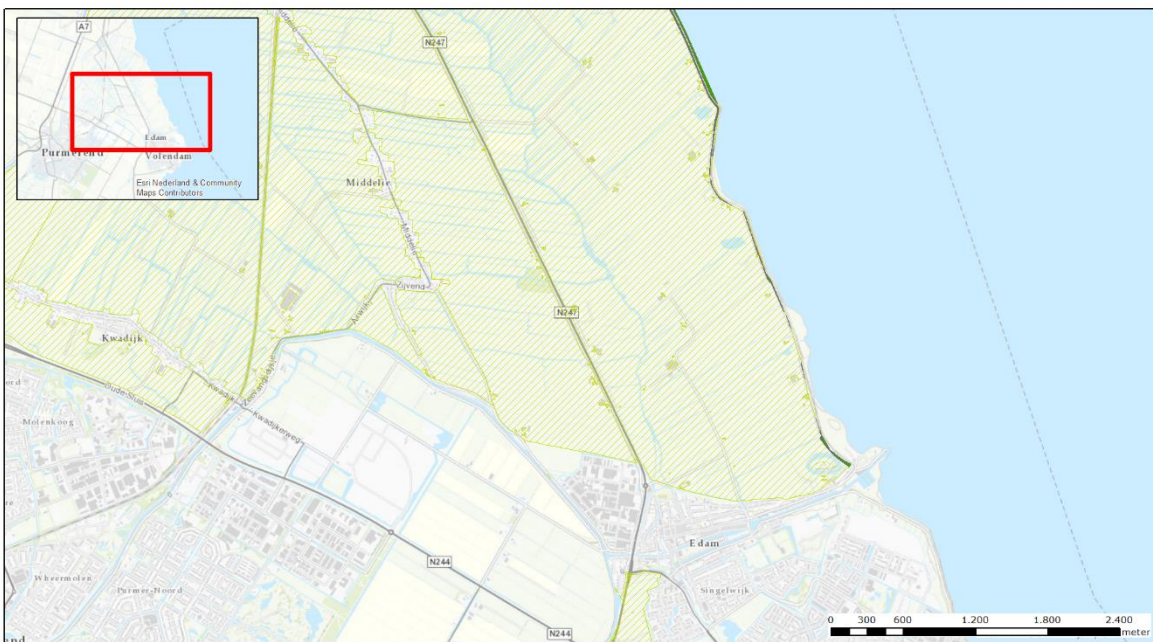

Legenda

- Ruimtebeslag Project Markermeerdijken
- Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkersterking Hoorn - Durgerdam
 tekeningnummer: AHMD_VO_WVLG002
 dossiernummer:
 status: definitief
 versie: 1.0
 schaal: 1:24.000
 papierformaat: A3
 getekend: F. van der Wateren
 datum: 10-1-2017

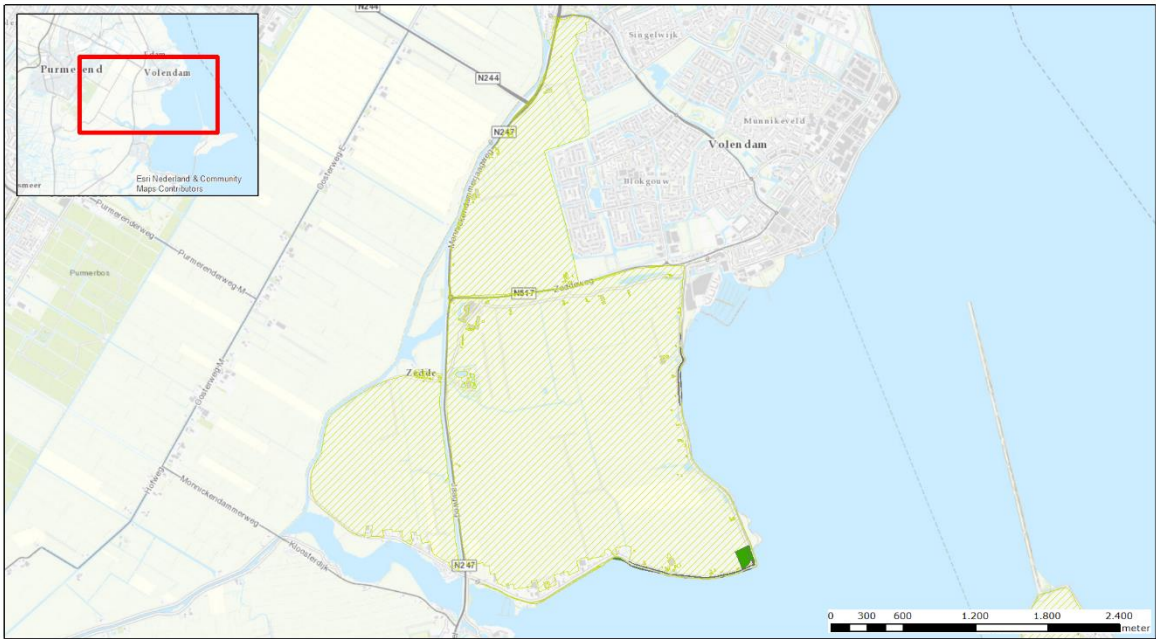

Legenda

- Ruimtebeslag Project Markermeerdijken
- Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkersterking Hoorn - Durgerdam
 tekeningnummer: AHMD_VO_WVLG003
 dossiernummer:
 status: definitief
 versie: 1.0
 schaal: 1:24.000
 papierformaat: A3
 getekend: F. van der Wateren
 datum: 10-1-2017

Legenda

- Ruimtebeslag Project Markermeerdijken
- Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkersterking Hoorn - Durgerdam
 tekeningnummer: AMMD_VO_WVLG004
 dossiernummer:
 status: definitief
 versie: 1.0
 schaal: 1:24.000
 papierformaat: A3
 getekend: F. van der Wateren
 datum: 10-1-2017

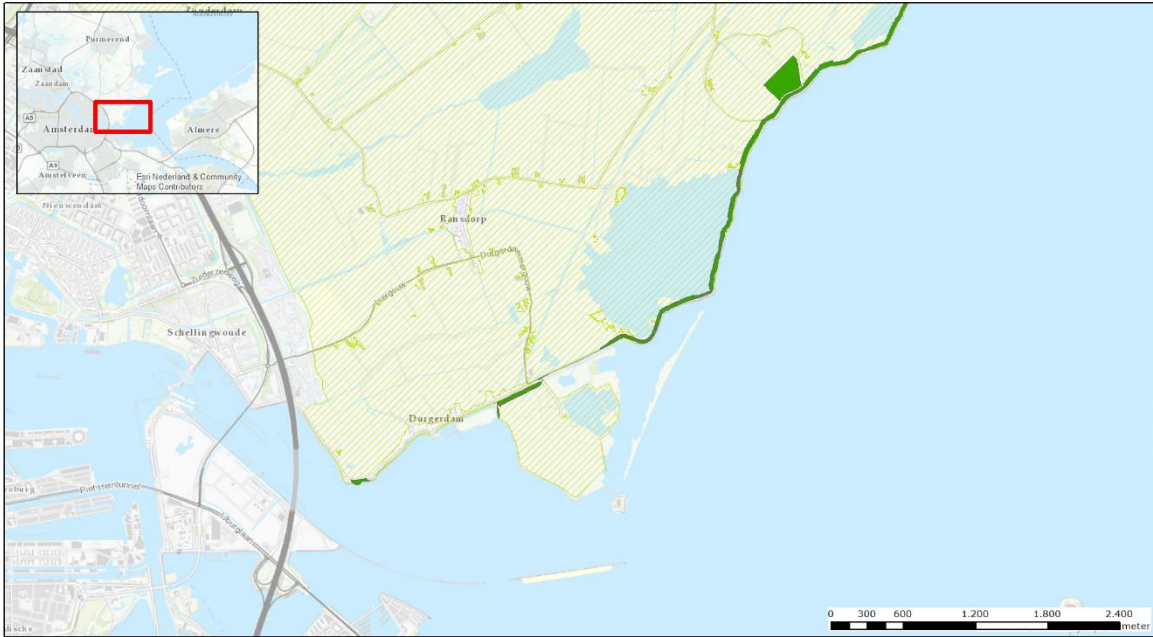

Legenda

- Ruimtebeslag Project Markermeerdijken
- Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkersterking Hoorn - Durgerdam
 tekeningnummer: AMMD_VO_WVLG005
 dossiernummer:
 status: definitief
 versie: 1.0
 schaal: 1:24.000
 papierformaat: A3
 getekend: F. van der Wateren
 datum: 10-1-2017

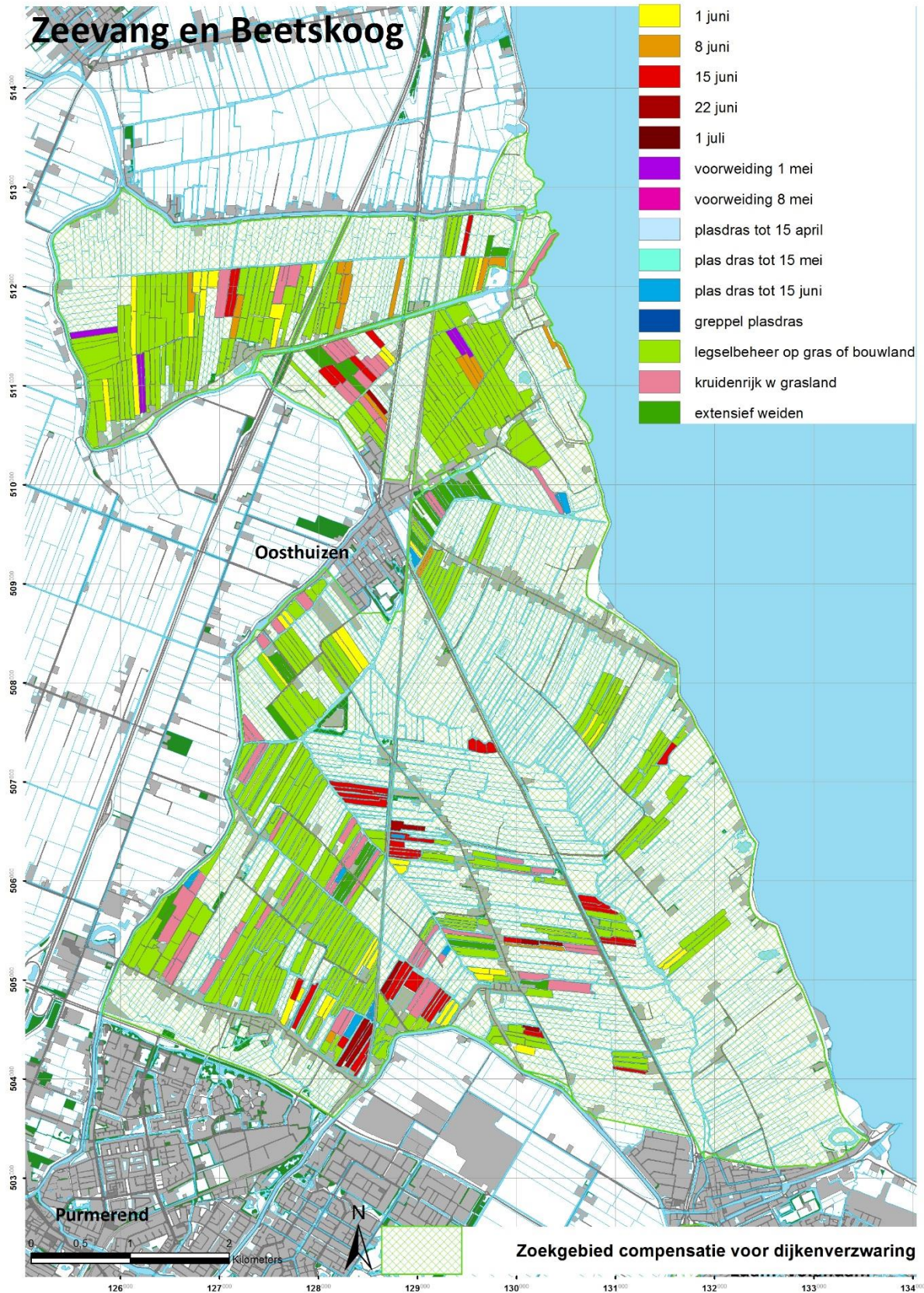
Legenda

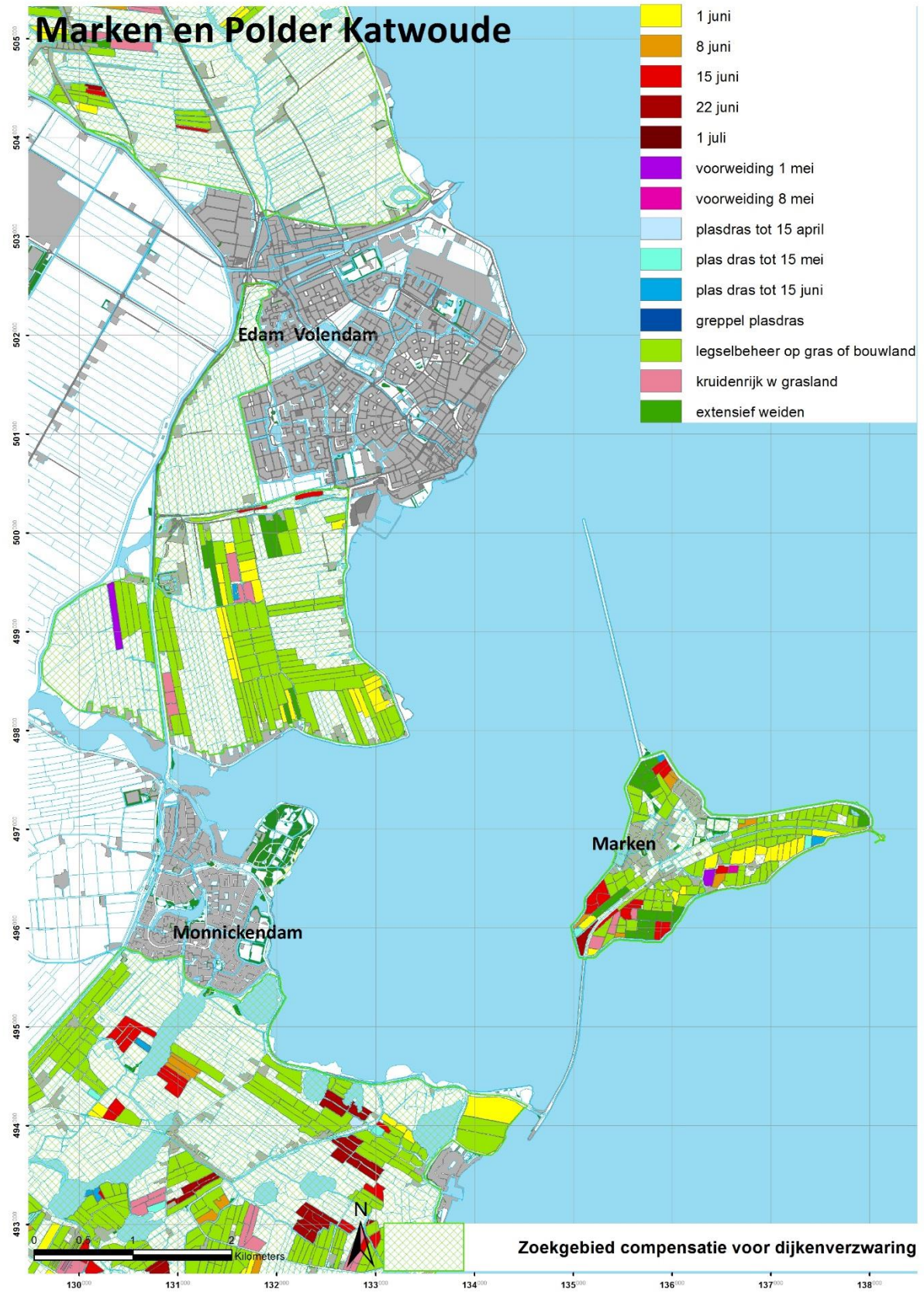
- Ruimtebeslag Project Markermeerdijken
- Weidevogelleefgebied

betreft: project dijkversterking Hoorn - Durgerdam
 tekeningnummer: AMMD_VO_WVLG006
 dossiernummer:
 status: definitief
 versie: 1.0
 schaal: 1:24.000
 papierformaat: A3
 getekend: F. van der Wateren
 datum: 10-1-2017

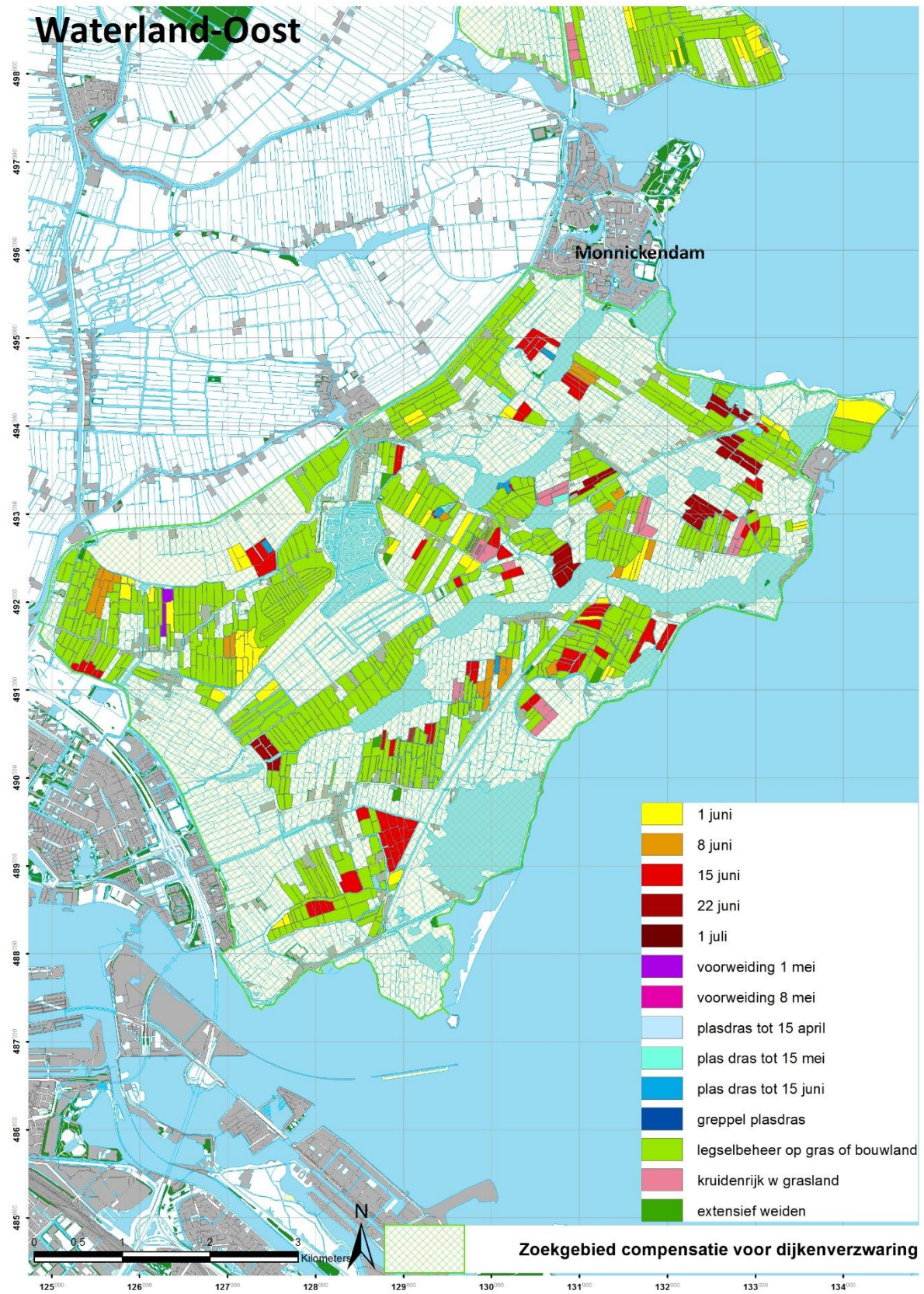

Bijlage 3 Topografische kaarten met beheerpakketten agrarisch natuurbeheer

Waterland-Oost

Bijlage 4 Beheervoorwaarden pakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Weidevogelgrasland met rustperiode

Grasland met een rustperiode is naast een goede nestlocatie ook belangrijk schuil- en foerageergebied voor weidevogelkuikens. Beperkte mestgift in het voorjaar en geen enkele verstoring in het broedseizoen zolang er weidevogelgezinnen zijn zal hier aan bijdragen. Bij de pakketoptie met voorweiden is het aantal stuks vee en de mestgift voor de rustperiode niet beperkt.

Pakket opties:

- Rustperiode van 1 april tot minimaal 1 juni.*
- Rustperiode van 1 mei tot 15 juni met voorweiden.
- Rustperiode van 8 mei tot 22 juni met voorweiden.

Pakket eisen:

- Vóór de rustperiode geen drijfmest of kunstmest uitrijden. Ruige mest mag wel.**
- In rustperiode geen enkele activiteiten in het land:
  - Geen landbouw activiteiten.
  - Geen nesten zoeken of beschermen.
  - Perceel niet betreden indien niet noodzakelijk.

*De rustperiode heeft een vaste begindatum en geldt minimaal tot 1 juni. Vanaf dan kan het perceel vrijgegeven worden als er geen weidevogels met kuikens aanwezig zijn. De veldcoördinator geeft het perceel vrij. De vergoeding wordt gebaseerd op de datum van vrijgave.

**Bij pakket voorweiden is geen restrictie in mestgift voor de rustperiode.

Legselbeheer

Het zoeken en beschermen van nesten op grasland of bouwland met een vergoeding per beschermd nest.

Pakket eisen:

- Nesten worden gezocht en bijgehouden. De vinddatum en locatie worden ingevoerd op weidevogelbescherming.nl en eventueel ook genoteerd op de stalkaart.
- Voor bewerkingen moeten nesten gemarkeerd zijn met twee stokken, 5m voor en achter het nest. Nesten mogen ook al bij vondst gemarkeerd worden.
- Bij alle bewerkingen op grasland moet tenminste 50m² met een minimale straal van 3,5m om het nest onbewerkt blijven.
- Bij beweiding moeten nestbeschermers worden geplaatst over aanwezige nesten.
- Predatie wordt doorgegeven aan veldcoördinator of faunabeheerder.

Op bouwland worden de nesten gezocht en gemarkeerd tot het inzaaien van het gewas. Daarna worden stokken verwijderd en mag het perceel niet meer betreden worden. Er worden vanaf dan dus geen nesten meer gezocht, gecontroleerd en uitbetaald.

Binnen twee weken na het inzaaien mag nog één bewerking plaatsvinden (vaak wieteggen), hierbij moeten nesten ook beschermd worden. Hierbij nieuw gevonden nesten worden niet betaald.

Kruidenrijk grasland met rustperiode

Kruidenrijke graslanden zijn extra belangrijk voor weidevogels. Insecten die op de bloeiende kruiden afkomen zijn een belangrijke voedselbron voor opgroeiende weidevogelkuikens.

Pakket eisen:

- Rust vanaf 1 april tot minstens 15 juni, geen enkele activiteiten in het land:
  - Geen landbouw activiteiten.
  - Geen nesten zoeken of beschermen.
  - Perceel niet betreden.
- Enkel uitrijden van ruige mest toegestaan.
- Minstens een keer per jaar maaien en afvoeren.
- Chemische bestrijdingsmiddelen alleen pleksgewijs toegestaan voor bestrijding van haarden van: Akkerdistel, Ridderzuring, Jacobs kruiskruid en Brandnetel, op maximaal 10% van het oppervlakte.

Extensief beweid grasland

Extensief beweid grasland is bedoeld voor weidevogels die voorkomen op wat korter grasland en een bepaalde beweidingsdruk kunnen hebben. Door de structuur in het grasland en de beweiding zelf maakt dit ook geschikt foerageergebied voor ouder vogels en kuikens.

Pakket eisen:

- Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni met minimaal 1 en maximaal 1.5 grootvee-eenheid/ ha.
- Rustperiode tussen 1 april en 15 juni. Geen nesten zoeken en landbouwactiviteiten op extensief weiden na. Niet maaien, rollen, slepen en geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen.

Plas dras

Plas dras gebieden zijn voornamelijk belangrijke rust- en foerageergebieden. Door de insectenrijkdom langs de waterkanten zijn deze ook erg geschikt voor opgroeiende kuikens. Het pakket kan naast volvelds ook als greppelplastras toegepast worden.

Pakket opties:

- Inundatie van 15 februari tot 15 april, 15 mei of juni.
- Greppel inundatie van 15 februari tot 15 april, mei of juni.
- Last minute greppel inundatie mogelijk vanaf 1 mei voor minimaal 3 weken.

Pakket eisen:

- Het ingetekende oppervlakte is 100% drassig in de afgesloten periode.
- Ten minste 60% van het oppervlakte is geïnundeerd met een laag water van 5 tot 20 cm. Voor greppel plas dras geldt: 60% is tenminste 5 cm geïnundeerd.

Verhoogd waterpeil

Door een verhoogd waterpeil komt de grasgroei trager op gang. Daarnaast is het bodemleven beter beschikbaar voor weidevogels.

Pakket opties:

- Verhoging van het waterpeil met 20, 30 of 40 cm.

Pakket eisen:

- Alleen in combinatie met een ander weidevogelpakket
- Schriftelijke toestemming van het waterschap is vereist.
- Het verschil t.o.v. omringend peil is meetbaar bij bijvoorbeeld een stuwte.

Botanisch waardevol hooiland

Zeer kruidenrijke, oude hooilanden die niet of nauwelijks bemest zijn. Door de aanwezige kruidensoorten vooral van botanische waarde. Daarnaast kan het ook geschikt kuikenland vormen voor weidevogels.

Pakket eisen:

- Minimaal jaarlijks eenmaal maaien en afvoeren.
- Beweiding is tussen 1 maart en 1 augustus niet toegestaan.
- Het perceel wordt niet bemest, en er wordt geen bagger opgebracht.
- Het grasland mag niet gescheurd, gefreesd of heringezaaid worden.
- Het grasland mag niet geklepeld worden.
- Chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van het oppervlak.

Ruige mest

Het uitrijden van ruige mest heeft een positief effect op weidevogels. De organische mest levert een rijker bodemleven op. Daarnaast komt de grasgroei trager op gang door het langzamer vrijkomen van voedingsstoffen, dit maakt het geschikter foerageergebied voor kuikens.

Pakket eisen:

- Alleen in combinatie met grasland met rustperiode en kruidenrijk grasland.
- Op het perceel wordt minstens 10 en maximaal 20 ton ruige mest per hectare uitgereden.
- Het uitrijden van ruige mest wordt binnen twee weken gemeld bij Water, Land & Dijken.

Bijlage 5 Resultaten grutto- en tureluurtelling 2016

Polder	Omvang in ha	Eerste telling 2016		Tweede telling 2016	
		Grutto	Tureluur	Grutto	Tureluur
Zeevang / Beetskoog	4100	309	709	419	479
Katwoude	900	4	25	4	11
Marken	280	114	184	83	93
Waterland Oost	6000	238	611	345	564

De omvang van de polders bevat natuur- en landbouwgrond. De tellingen zijn gebaseerd op de volledige omvang van de polders. Ook de weidevogels op natuurgrond zijn meegenomen in deze telling.